

حضرت معصومه(س) بانوی کرامت و مهرورزی

حضرت معصومه(س) بانوی عصمت و کرامت است که در علم و عرفان مقامی والا داشت و توانست با حفظ ارزش های اخلاقی و انسانی در مسیر پاسداری و نشر آموزه های الهی گام بردارد و اینگونه الگویی شایسته برای بانوان مسلمان شود.

حضرت معصومه(س) بانوی عصمت و کرامت است که در علم و عرفان مقامی والا داشت و توانست با حفظ ارزش های اخلاقی و انسانی در مسیر پاسداری و نشر آموزه های الهی گام بردارد و اینگونه الگویی شایسته برای بانوان مسلمان شود.

حضرت فاطمه معصومه(س) در یکم ذی القعدة 173 هجری قمری در مدینه دیده به جهان گشود. پدر ایشان امام موسی کاظم(ع) و مادر این بانوی بزرگوار نجمه خاتون بودند. «طاهره، حمیده، رشیده، تقیه، رضیه، مرضیه، سیده صدیقه، سیده نساء العالمین، محدثه، عابده و کریمه اهل بیت» از لقب های حضرت معصومه(س) به شمار می رود. آن حضرت در کنار پدر والامقام خویش با بهترین صفت های انسانی آشنا و اینگونه در علم، تقوا و فضیلت های اخلاقی سرآمد بانوان آن روزگار شد و پس از شهادت امام موسی کاظم(ع)، یار و یاور همیشگی امام رضا(ع) برادر والامقام خود در دوران سخت امامت بود.

پس از آن که مامون به خلافت رسید، از محبوبیت امام رضا(ع) نزد مردم احساس خطر کرد و با توجه به این موضوع کوشید تا به منظور مستحکم کردن پایه های قدرت خویش از این بُعد امام(ع) استفاده کند، بدین منظور به صورت نمایشی با مردم عهد کرد تا حکومت را به امام هشتم(ع) واگذار کند و بدین شکل ایشان را به مرو فراخواند. یک سال پس از هجرت امام رضا(ع)، این بانوی پرهیزگار به شوق دیدار برادر و گسترش پیام الهی به طرف خراسان حرکت کرد و در هر شهری مورد استقبال مردم قرار گرفت. در این سفر پیام مظلومیت و غربت برادر گرامی خویش را به مسلمانان رساند و مخالفت خود و اهل بیت(ع) را با حکومت بنی عباس بیان کرد.

این امر خشم حکومت را به شدت برانگیخت و هنگامی که کاروان حضرت معصومه(س) به شهر ساوه رسید، عده ای از مخالفان اهل بیت(ع) با حمایت ماموران حکومتی با کاروانیان به جنگ پرداختند و تمامی مردان کاروان را به شهادت رساندند. این بانوی گرانقدر پس از این حادثه بیمار شد و چون توان ادامه راه را به طرف خراسان نداشت، به قم رفت و 17 روز در این شهر اقامت گزید.

سرانجام حضرت معصومه(س) در 10 ربیع الثانی 201 هجری قمری در 28 سالگی پس از تحمل درد و رنج حاصل از بیماری دیده از جهان فروبست و به دیار حق شتافت.

شورایعالی انقلاب فرهنگی در 1385 خورشیدی به دلیل جایگاه ارزشمند کریمه اهل بیت(ع) در میان شیعیان، روز میلاد ایشان را به عنوان «روز دختران» نامگذاری کرد تا اینگونه برای فراهم آوردن زمینه حضور فعال این قشر در جامعه تلاش و کوشش بیشتری صورت پذیرد.

حجت الاسلام «رمضان محمدی» مدیر گروه تاریخ پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و پژوهشگر امور دینی، به مناسبت سالروز میلاد حضرت معصومه(س) در گفت و گو با پژوهشگر اطلاع رسانی ایرنا با بیان فضیلت ها و ویژگی های اخلاقی این بانوی بزرگوار گفت: امام صادق(ع) به شیعیان بشارت تولد این بانوی کریمه را از مدت ها پیش داده بود بنابراین زمانی که ایشان دیده به جهان گشود، همگان خرسند شدند. در روایت های بی شماری از فضیلت های کریمه اهل بیت(ع) سخن گفته اند، بر این پایه «شیخ محمد تقی تستری» از دانشمندان معاصر، حضرت معصومه (س) را به عنوان بانوی اسوه معرفی کرده و فضیلت وی را در میان فرزندان امام موسی کاظم(ع) به غیر از امام رضا(ع) بی نظیر دانسته است. وی در این زمینه چنین می نویسد: «در میان فرزندان امام کاظم (ع) با آن همه کثرتشان، بعد از امام رضا(ع) کسی هم شان آن بانوی بزرگوار نیست».

مدیر گروه تاریخ پژوهشگاه حوزه و دانشگاه بیان داشت: حضرت معصومه(س) از کرامت ها و فضیلت های بسیاری برخوردار بود، برای مثال زمانی که امام موسی کاظم(ع) در سفر بود، جمعی از شیعیان برای دریافت پرسش های خود به مدینه وارد شدند تا به حضور ایشان برسند و پاسخ سوال های خویش را از این بزرگوار دریافت کنند اما با خبر شدند، امام(ع) در مسافرت است، بنابراین پرسش ها را به خانواده آن حضرت سپردند تا بعد از بازگشت ایشان پاسخ بگیرند اما در این میان حضرت معصومه(س)، پاسخ پرسش ها را به صورت کامل داد و هنگامی که امام(ع) از سفر بازگشت و از این ماجرا باخبر شد، به منظور تمجید و تایید دختر خود سه بار فرمود: «پدرش به فدایش» که این امر جلوه ای از عصمت حضرت معصومه(س) به شمار می رود.

این پژوهشگر امور دینی در ارتباط با مقام علمی حضرت معصومه(س)، تصریح کرد: ایشان مدرس علوم آل محمد(ص) بود و از 9 سالگی نقل حدیث می کرد، بدین شکل عالمان آن دوره به این حضرت مراجعه می کردند، از همه مهمتر وی درباره مسایل بنیادین همچون بحث ولایت، توحید، مباحث زیر ساخت های عقیدتی انسان و ... مطالب ارزنده ای بیان می داشت. وی در ادامه افزود: حضرت معصومه(س) نزد دانشمندان و عالمان شیعه به لقب کریمه اهل بیت(ع) مشهور است، چنانچه

«آیت الله مرعشی نجفی» از مراجع تقلید در این باره نقل می کند؛ «این لقب از طرف امام صادق (ع) بر حضرت معصومه (س) نامیده شده است». وی را از این جهت معصومه نامیده اند که عصمت حضرت زهرا (س) در رفتار وی تجلی یافته و برپایه برخی روایت ها این لقب از طرف امام رضا (ع) به این بانوی والا مقام داده شده است. چنانکه «علامه مجلسی» در این باره به نقل از امام رضا (ع) می گوید: «هر کس معصومه را در قم زیارت کند، مانند کسی است که مرا زیارت کرده است.» این بانوی کریمه نیز به دلیل آنکه بسیار حدیث نقل می کرد، لقب محدثه را به خود اختصاص داد. در کتاب جامع الاحادیث «آیت الله بروجردی» از مراجع تقلید، حدیث های متعددی به وی نسبت داده شده است که این نشان از مقام بالای او دارد. حجت الاسلام محمدی در خصوص هجرت حضرت معصومه (س) و فضای سیاسی حاکم بر جامعه آن روزگار یاد آور شد: هجرت ایشان به ایران به دنبال درخواست امام رضا (ع) بود، آن هم به گونه ای که آن امام همام (ع) پیکری را با تعجیل در پی آن حضرت (س) فرستاد و از این بانو درخواست کرد تا به سرعت به طرف خراسان حرکت کند. چنین تأکید و عجله ای نشان می دهد که مسایل سیاسی آن زمان باید مد نظر قرار گرفته باشد، به ویژه اینکه آن بانو سخنران چیره دستی بود و همواره خطبه های پرشوری داشت. این دعوت بدین منظور بود که حضرت معصومه (س) با سخنان پربار خود، افکار مردم را روشن سازد و بتواند دیدگاه های امام رضا (ع) را به جامعه منتقل کند.

وضعیت بحرانی در عرصه های سیاسی - اجتماعی دوران عباسیان و مشروعیت نداشتن حاکمان وقت دلیلی بر هجرت ایشان شد. عشق و علاقه حضرت معصومه (س) به امام رضا (ع) دلیل دیگر این سفر بود. همان گونه که امام رضا (ع) در طول سفر خویش از مدینه به مرو، با بیان سخنان بیدارکننده افکار عمومی را نسبت به اهل بیت (ع)، جایگاه آنان و نقش امامت در جامعه روشن ساخت، فاطمه معصومه (س) نیز به همراه برادران خود، برای کسب آزادی و بیان مسایل دینی از فرصت ها استفاده و با وجود سختی راه و دوری از وطن، سفر خود را آغاز کرد.

مدیر گروه تاریخ پژوهشگاه حوزه و دانشگاه با اشاره به اینکه روایت های گوناگونی درباره ورود حضرت معصومه (س) به شهر قم، وجود دارد، خاطر نشان کرد: آن حضرت بخش مهمی از دوره کودکی خود را با غم فراق پدر گذراند. هنگامی که برادر و پناهگاه ایشان به خراسان رفت، وی نیز پس از گذشت یک سال همراه کاروانی از بستگان، مدینه را به قصد خراسان ترک کرد و وارد ساهه شد اما هنگامی که کاروان به این شهر رسید، گروهی از دشمنان خاندان نبوت به آنان حمله کردند و جنگ سختی در گرفت و مردان کاروان به شهادت رسیدند. این بزرگ بانو با مشاهده این موضوع در غمی شگرف فرو رفت و بیمار شد و سپس به قم رفت. در برخی از منابع نقل شده است، در غذای آن بانوی گرامی زهر ریخته شد و به همین علت به شهادت رسید.

این پژوهشگر امور دینی در ادامه درباره زیارت نامه کریمه اهل بیت (ع)، توضیح داد: یکی از ویژگی های حضرت معصومه (س) وجود زیارت نامه از طرف معصومین (ع) درباره ایشان است که پس از حضرت فاطمه (س)، تنها بانوی بزرگواری به شمار می رود که «زیارت ماثور» (به زیارت هایی که از معصومین (ع) در کتاب های معتبر وارد شده است، زیارت ماثور گفته می شود) دارد. بیشتر امام زادگان که هیچ شک و تردیدی در مقام بلند و جایگاه برجسته آنها نیست؛ هیچ کدام زیارتنامه ماثور از طرف معصومین ندارند و این نشان دهنده مقام والای این بانوی گرانقدر اسلام است.

وی در ادامه بیان داشت: حضرت معصومه (س) از نظر عبادی، علمی و سیاسی نقش خود را به خوبی ایفا کرد و با حرکت به طرف حفظ حریم ولایت و امامت، نشان داد که یک زن در تمامی عرصه ها می تواند فعال باشد. دختران در حال حاضر نیز باید بتوانند این نقش ها را به خوبی ایفا کنند. اگر نقش و جایگاه زنان و دختران به خوبی تعریف شده باشد، هیچ گاه فعالیت اجتماعی آنان به یک آسیب تبدیل نخواهد شد.

عفاف و حیا از ویژگی های یک دختر نمونه به شمار می رود و این دو در کنار یکدیگر معنا پیدا می کند. دختران به دلیل ویژگی مادر شدن و تاثیر گذاری بر نسل های بعد نسبت به پسران در انجام دادن وظایف عبادی مسوولیت سنگین تری دارند. یکی دیگر از ویژگی های دختران، تمایل به علم آموزی و حضور در اجتماع است، یعنی آن جایی که ضرورت دارد، حاضر می شوند و این حضور برپایه بایدها و نبایدهایی محسوب می شود که بر اصل دانسته های آنان قرار می گیرد.

حجت الاسلام محمدی در پایان درباره الگو بودن آن حضرت برای زنان و دختران، گفت: عالم بودن و همراهی وی با امام زمان خویش از نکته های ارزنده شخصیتی آن بزرگوار است که نه تنها ایشان را برای دختران جامعه الگو می سازد، بلکه مردان نیز در ولایت مداری باید از حضرت معصومه (س) الگوبرداری کنند. عفاف و حجاب دیگر ویژگی مهم آن بانو به شمار می رود که با تمام سختی ها و درگیری ها در طول سفر به عنوان نخستین موضوع به زنان گوشزد می کرد. الگو گرفتن از فضایل اخلاقی و شخصیتی ایشان تنها برای یک زمان و یک جامعه نیست، بلکه برای تمامی زمان ها و جامعه ها است و بایستی بانوان در مسوولیت های اجتماعی و ... آن بانو والامقام را الگو قرار دهند. اینک با آموزش های بیشتر به دختران می توان زیرساخت های مناسب برای حضور آنها در جامعه و رشد و شکوفایی مادران آینده این سرزمین را فراهم کرد. در حال حاضر از مهم ترین موضوع های مربوط به دختران اشتغال و ازدواج آنان است که باید در این حوزه فعالیت های گسترده ای انجام داد. گسترش فرهنگ خودباوری، اصلاح نگرش های جامعه، خانواده و رسانه ها نسبت به آنان، الگودهی بهینه از منش حضرت معصومه (س)، تأکید بر فراگیری برنامه ها و پرهیز از توقف در چارچوب های تکراری نیز برای بازایی جایگاه دختران در جامعه باید پیگیری شود.